

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi metsälain ja luonnonsuojelulain 70 ja 82 § muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=2dedf975-690b-47dd-b91e-e306225db68d>

Lausunto

Luonnonvarakeskus kiittää mahdollisuudesta lausua metsä- ja luonnonsuojelulakien muutosehdotuksista ja toteaa lausuntonaan seuraavaa. Luonnonvarakeskus keskittyy lausunnossaan pesintäaikaisten hakkuiden linnusto- ja metsänhoitovaikutuksiin.

Metsälakiin ehdotetaan lisättäväksi metsänhakkua ja muuta metsätalouden harjoittamista koskevat rajoitukset ja velvoitteet linnuston huomioon ottamiseksi. Samoin ehdotetaan täydennettäväksi metsälain seuraamussäätelyä. Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja täsmentää kansallista sääntelyä erityisesti liittyen pesintäaikaisiin metsänhakkuihin. Sääntelyn taustalla on EU:n tuomioistuimen ratkaisu, jossa tuomioistuin täsmensi EU:n lintudirektiivin tulkintaa.

Luonnonvarakeskus pitää linnuston pesimäaikaista huomioimista sekä vastaavaa lainsäädännön täsmentämistä kannatettavina.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan EU-sääntely tulee pitää minimitasolla eikä EU:n tule rajoittaa Suomen metsien käyttöä saati kansallisilla tulkinnoilla vaikeuttaa elinkeinojen toimintaedellytyksiä. Lainvalmistelija onkin huomionnut tarkasti, mitä seurausvaikutuksia totaalisella pesimärauhavelvoitteella olisi puunkorjuuseen, metsätalouteen tai metsäteollisuuden toimintaedellytyksiin. Nykyisessä muodossaan puunkorjuukiello koskee niitä kohteita, jotka yhtiöt jo nykyisellään suosittelevat jättämään puunkorjuun ulkopuolelle, eikä vaikutus metsäteollisuuden raakapuuhuoltoon näin ollen liene suuri. Tältä osin lainvalmistelussa ovat kuitenkin jääneet lähestulkoon huomiotta metsien tuottamat muut hyödyt, kuten virkistys, metsästys ja muut ekosysteemipalvelut. Näitä on hiljattain kvantifioitu mm. Sitran rahoittamassa Metsien käytön tulevaisuus -hankkeessa (Lintunen ym. 2026), ja ne olisi vähitellen hyödyllistä sisällyttää kustannuslaskelmiin perinteisten puuntuotoksen ja metsäsektorin työllisyysvaikutuksien rinnalle. Luonnoksen taustamateriaalissa viitataan EU-tuomioistuimen nk. Voore Mets -ratkaisuun, joka koskee lintudirektiiviä ja pesintäaikaista metsänhakkua. Ratkaisussa vahvistetaan, että lintudirektiivin 5 artiklassa säädettyjä kieltoja sovelletaan kaikkiin lintulajeihin. Tuomioistuin on todennut, että tahallisuus ei vaadi tarkoitusta häiritä tai tappaa lintuja, vaan riittää, että mahdollinen haitta on tiedossa. 5 artiklan d alakohtaa tulee EU-tuomioistuimen mukaan tulkita siten, että häirintä erityisesti lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana on kiellettävä, kun sillä on merkittävä vaikutus kyseisten lintulajien kantojen ylläpitämiseen tyydyttävällä tasolla taikka niiden saattamiseen kyseiselle tasolle. Luonnoksen taustamateriaalissa viitataan jonkin verran lähteisiin, jotka eivät ole julkisesti saatavilla (esim. Lehtikainen 2026), mikä vaikeuttaa varsinkin taustaselvityksen arvioimista.

Metsälain 10 c § 1 momentin osalta (s. 52) jää (1) epäselväksi, miten (millä menetelmillä tai tietoaaineistoilla) hakkaajan tulee arvioida käsiteltäväksi suunnitellun kohteen linnustoa ja näin arvioida hakkuun linnustovaikutukset. Toisaalla todetaan, että linnuston arviointi on "mahdollista tarvittaessa" tehdä maastaselvityksenä (s. 53). Myös tässä kohdassa jää epäselväksi, (2) onko

tämä joissakin tilanteissa velvoittava, kuka ja missä olosuhteissa tekee päätöksen tarpeesta ja miten varmistetaan, että hakkaajalla on tarvittava kompetenssi tehtävään. Lisäksi listataan toimenpiteitä, jotka tunnetusti aiheuttavat linnustolle vahinkoa ja että arviointivelvoite on toimenpiteen toteuttajalla (s. 54), mutta myös tässä jää epäselväksi, kuinka varmistetaan toteuttajan asiantuntevuus.

Metsälain 10 c § 2 momentin (s. 54) tarkoitus on rajoittaa pesimäaikaisia hakkuita runsaslintuisissa metsissä, mikä tavoitteena on monimuotoisuuden näkökulmasta erinomaisen kannatettava. Rehevä metsä on määritelty kolme riviä alempana, mutta avoimeksi jää, miksi rajausta näyttää koskevan vain lehtipuuvaltaisia metsiä; ainakin Etelä-Suomesta löytyy linnustoltaan hyvin rikkaita havupuuvaltaisiakin metsiä.

Metsälain 10 c § 2 momentista jää epäselväksi, koskevatko rajoitukset myös nuoren metsän kunnostuskohteella kerättävää energiapuuta. Näin varmaankin on, jos puiden kaatokasausta seuraa välittömästi metsäkuljetus puunkorjuun rajoitusaikana. Tätä kieltoa voinee kiertää ajoittamalla metsäkuljetus sille ajalle, kun puunkorjuurajoite ei ole voimassa, koska esitysluonnos ei poissulje raivaussahalla tms. tehtävää harvennusta ja puiden kaatoa. Lisäksi luonnontuhojen varalta olisi tärkeää sallia tuhotilanteessa puunkorjuuoperaatiot myös rajoituksen piirissä olevilla alueilla.

Metsälain 10 c § 3 momentti (s. 55) velvoittaisi säästämään pesinnän kannalta merkityksellisinä aikoina isot haavat, kolopuut ja kuolleet puut. Kohtaan olisi hyödyllistä täsmentää, tarkoitetaanko tällaisten puiden pysyvää vaiko vain pesimäkauden aikaista säästämistä. Pysyvä säästäminen on perusteltua mm. siksi, että kolopuut ovat vuodesta toiseen eri kolopesijälajien asuttamia (esim. Pakkala ym. 2017, 2018; katso myös Luonnonsuojelulain 70 § 2 kohta). Lisäksi metsälajien uhanalaisuuden tärkeimpien syiden näkökulmasta tällaiset puut tulisi säästää pysyvästi.

Sekä taustamateriaaleissa että lainkohtien täsmennyksissä mainitaan lukuisia kertoja "asianmukaiset" ennalta ehkäisevät toimenpiteet (esim. s. 56). Tekstistä jää kuitenkin epäselväksi, miten asianmukaisuus ratkaistaan. Tähän vaikuttavat ainakin käytetty keinovalikoima sekä niiden mitoitus. Näin ollen on mahdollista, että toimenpiteillä ei voida varmistua siitä, ettei metsänkäsittelystä aiheudu lintudirektiivin 5 artiklassa kiellettyjä vaikutuksia, jolloin käsittelyyn de facto sisältyy hyväksyntä kiellettyjen vaikutusten mahdollisuudesta.

On myös perusteltua esittää huoli siitä, että uusien lainkohtien valvonnan velvoite säilytetään Suomen metsäkeskukselle ja elinvoimaketuksien harteille, kun tiedossa ovat näihin kohdistuneet huomattavat resurssileikkaukset ja organisaatiouudistukset, jotka ovat merkittäväällä tavalla heikentäneet kapasiteettia ympäristövalvontaan.

Viitteet

Lintunen, J., Pihlainen, S. & Assmuth, A. (toim.) 2026: Katsaus toimiin ja ohjauskeinoihin metsien kestävyystavoitteiden saavuttamiseksi. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 3/2026.

Pakkala, T., Tiainen, J. & Kouki, J. 2017: The importance of nesting cavity and tree reuse in the three-toed woodpecker *Picoides tridactylus* in dynamic forest landscapes. *Annales Zoologici Fennici* 54: 175-191.

Pakkala, T., Tiainen, J., Piha, M. & Kouki, J. 2018: How important are nest cavities made by the Three-toed Woodpecker *Picoides tridactylus* for cavity-nesting forest bird species? *Acta Ornithologica* 53: 69-79.

Lausunnon valmistelija(t):

Matti Koivula

Antti Mutanen, Jari Viitanen, Juha Laitila, Kari Väättäinen, Lauri Sikanen, Matleena Kniivilä

Liitteet: